

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра загальної і соціальної психології та соціології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації,
проф. Гаврилюк С. В. *[Signature]*
Протокол № 2 від 17.10. 2018 р.

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

підготовки магістра

спеціальність 054 «Соціологія»

освітня програма «Соціологія»

Людський розвиток в Україні

Луцьк – 2018

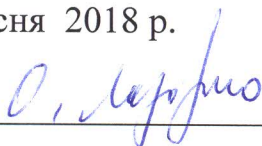
Програма вибіркової навчальної дисципліни «Людський розвиток в Україні» підготовки магістра спеціальності 054 «Соціологія», освітня програма «Соціологія».

Розробник: Ємельянова Юлія Павлівна, докт. філос. наук, професор кафедри загальної і соціальної психології та соціології.

Рецензент: Сальнікова С.А., канд. соціол. н., доцент кафедри загальної і соціальної психології та соціології

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри загальної і соціальної психології та соціології.

Протокол № 3 від 19 вересня 2018 р.

Завідувач кафедри: _____ (О.В. Лазорко).

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією Факультету психології.

Протокол № 2 від 19 вересня 2018 р.

Голова науково-методичної Комісії факультету _____ (О.Є. Іванашко)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Протокол № ____ від ____ . ____ . 2018 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальність 054 Соціологія освітня програма «Соціологія» Магістр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання - 5
		Семестр – 11
ІНДЗ: - не передбачено.		Лекції - 14
		Практичні - 8
		Лабораторні – 20
		Самостійна робота - 98
	Консультації – 10	
	Форма контролю: іспит	

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальність 054 Соціологія освітня програма «Соціологія» Магістр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання - 6
		Семестр – 12
ІНДЗ: - не передбачено.		Лекції - 8
		Лабораторні – 8
		Самостійна робота -52
		Самостійна робота – 112
	Консультації - 18	
	Форма контролю: іспит	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Курс «Людській розвиток в Україні» має на меті надання студентам знань про зміст надзвичайно складних соціальних процесів, які супроводжують життя громадян України вже чверть століття та мають свою передісторію. За формою вони можуть бути визначені як трансформаційні, тобто такі, що призводять до радикальних змін у свідомості, а завдяки цьому у всіх сферах життя народу України, у тому числі, політичного та державного устрою, економічних відносин, соціально-структурних стереотипів, культурно-світоглядній парадигмі сучасного населення. Поняття «людській розвиток» є достатньо

новим для української гуманітарної й суспільної думки, воно має різні наукові виміри, але практика життя у сучасній Україні наповнює його багатим змістом.

Традиційно згадується соціально-економічна концепція людського розвитку та вже розроблений індекс людського розвитку як інтегрального показнику стану соціально-економічного розвитку в країні. В той же час розвиток людини є метою і критерієм загального суспільного поступу, тому більш важливими можуть бути інші аспекти цього поняття – етносоціальна, культурна, гуманістична сфери життя.

Зміст курсу «Людський розвиток в Україні» є міждисциплінарним, він є дотичним до історії, політології, етнології, загальної психології, загальної соціології, до теорії соціальних змін, культурології тощо.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

У результаті опанування змісту навчальної дисципліни «Людський розвиток в Україні» у студента повинні бути сформовані наступні компетенції:

- **здатність** до системного підходу під час аналізу гуманітарних та суспільних процесів в Україні;
- здатність до застосування теоретичного знання про універсальні закономірності та небезпечні «сценарії» функціонування людини та суспільства в Україні;
- здатність до критичного аналізу проблематики людського розвитку в Україні;
- здатність до діагностики внутрішніх та зовнішніх викликів стану розвитку людини в українському суспільстві;
- здатність до діагностики світоглядних орієнтирів та організаційних проблем людського розвитку (людського потенціалу);
- здатність до аналізу стратегій оптимізації процесів людського розвитку в українському суспільстві;

- **вміння** проводити експертизу регіональних (місцевих) програм соціальних перетворень задля людського розвитку;
- вміння застосовувати теоретичні знання для практичної дії у програмах людського розвитку (світового (ПРООН), регіонального, місцевого формату);
- вміння набувати нових знань з проблематики та практики демократичних спільних дій в Україні з проблематики людського розвитку;
- вміння досягати більш складних рівнів розуміння ситуації соціальних перетворень із допомогою Докладів ПРООН та звітів органів місцевого самоврядування .

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів:

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Сем./лабораторні	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Теорія та методологія програм людського розвитку в світі та Україні					
Тема 1. Поняття людського потенціалу та людського розвитку.	9,5	2	4	15	1,5
Тема 2. Роль ООН у питаннях розвитку людства.	10,5	2	4	10	1
Тема 3. ПРООН як організація (резолюція ГА ООН від 22.11.1965 р.) з надання допомоги країнам, що розвиваються.	11	2	4	10	1
Тема 4. Стратегічний план ПРООН (2018-2021 рр.): три широкі контексти розвитку: подолання бідності; структурні перебудови; стійкість соціальної системи країни до криз та зовнішніх викликів.	13	2	2	15	1,5
Разом за модулем 1	80	8	14	50	5
Змістовий модуль 2. Агенти розвитку людського потенціалу в Україні: теорія і практика					
Тема 5. Зв'язок процесів розвитку із демократичним врядуванням, розбудовою миру в Україні	11	2	4	16	2
Тема 6. Індекс розвитку людського потенціалу: зміст критеріїв.	11	2	4	16	1
Тема 7. Роль молоді як найбільш потужного потенціалу у процесі людського розвитку.	11	2	2	16	2
Разом за модулем 2	70	6	10	48	5
Всього годин:	150	14	28	98	10

Заочна форма навчання:

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Сем.	Сам./Л	Конс.

				аб. роб.	
Змістовий модуль 1. Теорія та методологія програм людського розвитку в світі та Україні					
Тема 1. Поняття людського потенціалу та людського розвитку.	18,5	1	1,5	14	2
Тема 2. Роль ООН у питаннях розвитку людства.	18,5	1	1,5	14	2
Тема 3. ПРООН як організація (резолюція ГА ООН від 22.11.1965 р.) з надання допомоги країнам, що розвиваються.	18,5	1	1,5	14	2
Тема 4. Стратегічний план ПРООН (2018-2021 рр.): три широкі контексти розвитку: подолання бідності; структурні перебудови; стійкість соціальної системи країни до криз та зовнішніх викликів.	18,5	1	1,5	14	2
Разом за модулем 1	74	4	6	56	8
Змістовий модуль 2. Агенти розвитку людського потенціалу в Україні: теорія і практика					
Тема 5. Зв'язок процесів розвитку із демократичним врядуванням, розбудовою миру в Україні	18	1	1	14	2
Тема 6. Індекс розвитку людського потенціалу: зміст критеріїв.	19	1	2	14	2
Тема 7. Роль молоді як найбільш потужного потенціалу у процесі людського розвитку.	18	1	1	14	2
Тема 8. Програми людського розвитку на Волині та м.Луцьк	21	1	2	14	4

(Круглий стіл)					
Разом за модулем 2	76	4	6	56	10
Всього годин:	150	8	4/8	112	18

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Тема 1. Поняття людського розвитку в науках про людину та суспільство. Основні положення визнаного у всьому світі інтегрального показнику стану соціально-економічного розвитку країни, що відображає досконалість соціально-трудова відносин, виступає індексом людського розвитку та запропонований Програмою розвитку ООН (ПРООН). Розширення гуманістичного виміру людини у понятті людського розвитку: культурний та духовний потенціал.	30
2.	Тема 2. Головні суб'єкти соціальних перетворень в Україні: людина, громадські об'єднання, держава. ПРООН в Україні: Шість сигнатурних рішень ПРООН згідно програми 2018-2021: бідність, управління, сталість, довкілля, енергія, гендер. Досягнення 2017 і 2018 років.	20
3.	Тема 3. ООН і ПРООН: програма 17 цілей сталого розвитку людства. Програма ПРООН для східної частини України; для внутрішньо переміщених осіб. Програми розвитку Міністерства соціальної політики України. Практика соціальних перетворень на користь розвитку: мобільний додаток «Твоє пр@во».	20
4.	Тема 4. Програма «Молодіжний працівник» Міністерство молоді та спорту України, Управління освіти, науки та молоді Волинської ОДА. Роль молоді у владі, молоді, що має повноваження як фактора у позитивних соціальних перетвореннях в Україні.	28
Разом		98

Заочна форма навчання

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Тема 1. Поняття людського розвитку в науках про людину та суспільство. Основні положення визнаного у всьому світі інтегрального показнику стану соціально-економічного розвитку країни, що відображає досконалість соціально-трудова відносин,	20

	виступає індексом людського розвитку та запропонований Програмою розвитку ООН (ПРООН). Розширення гуманістичного виміру людини у понятті людського розвитку: культурний та духовний потенціал.	
2.	Тема 2. Головні суб'єкти соціальних перетворень в Україні: людина, громадські об'єднання, держава. ПРООН в Україні: Шість сигнатурних рішень ПРООН згідно програми 2018-2021: бідність, управління, сталість, довкілля, енергія, гендер. Досягнення 2017 і 2018 років.	30
3.	Тема 3. ООН і ПРООН: програма 17 цілей сталого розвитку людства. Програма ПРООН для східної частини України; для внутрішньо переміщених осіб. Програми розвитку Міністерства соціальної політики України. Практика соціальних перетворень на користь розвитку: мобільний додаток «Твоє пр@во».	30
4.	Тема 4. Програма «Молодіжний працівник» Міністерство молоді та спорту України, Управління освіти, науки та молоді Волинської ОДА. Роль молоді у владі, молоді, що має повноваження як фактора у позитивних соціальних перетвореннях в Україні.	20
5.	Тема 5. Роль людського фактору у позитивних соціальних перетвореннях в Україні. Розкриття людського потенціалу як програма розвитку України: державна мова, нова якість освіти, економічна програма забезпечення незалежності та ін.	12
Разом		112

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

- не передбачене;

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з двох змістових модулів та її вивчення не передбачає виконання контрольної роботи. Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. Поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
2. Модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. HUMAN DEVELOPMENT REPORT 2016. HUMAN DEVELOPMENT REPORT 2017. Published for the United Nations Development Programme (UNDP). <http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/hdr/2016-human-development-report.html>

2. Антикорупційний урок: Короткий навчальний посібник. – Київ, 2016. 24 с. / www.ua.undp.org.
3. Гринчук А.В. Соціологія безпеки: стан та перспективи розвитку / Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціологія. – 2010. – № 1-2. С. 101-102.
4. Дейнека А.В. Управление человеческими ресурсами: Учебник для бакалавров / А.В. Дейнека, В.А.Беспалько. – М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2013. – 392 с.
5. Зайченко О. І., Кузнецова В. І. Управління людськими ресурсами: навч. пос. /за наук. ред. О. І. Зайченко. – Івано Франківськ, «ЛілеяНВ», – 2015. – 232 с.
6. Коппель О.А., Пархомчук О.С. Міжнародні системи та глобальний розвиток. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2004. 314 с.
7. Кравченко А.И., Тюрина И.О. Социология управления: фундаментальный курс: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. — 2-е изд., испр. и доп. — М.: Академический Проект, 2005. — 1136 с.
8. Людський розвиток в Україні. Модернізація соціальної політики: регіональний аспект (колективна монографія) / за ред. Е.М. Лібанової ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. – К., 2015. – 356 с.
9. Молодіжні центри в Україні: підручник (електор.): Ел. версія: www.youth-worker.org.ua.
10. Петрова І. Л. Стратегічне управління людськими ресурсами : навч. посіб. / І. Л. Петрова. — К. : КНЕУ, 2013. — 466 с.
11. Про організаційний розвиток простою мовою: Посібник для практиків. – Київ, 2017. – 84 с.
12. Портфоліо молодіжної роботи Ради Європи. Ел. версія: www.youth-worker.org.ua.
13. Посібник з питань гендерного насильства, що зачіпає молодь. Ел. версія: www.youth-worker.org.ua.
14. Решміділова С. Л. Стан та тенденції людського розвитку в Україні / С. Л. Решміділова, І. Г. Клімчук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 2, т. 2. – С. 71–
15. Степаненко В.П. Громадянське суспільство: дискурси і практики / В. Степаненко. — К.: Ін-т соціології НАН України, 2015. — 420 с.
16. Структурні виміри сучасного суспільства: Навчальний посібник / За ред. С.Макеєва. – К., 2006. 372 с.
17. Українське суспільство 1994-2004. Моніторинг соціальних змін / За ред. д.е.н.В.Ворони, д.соц.н.М.Шульги. – К. : Ін-т соціології НАНУ, 2004. 705.
18. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Випуск 3 (17) / Головні редактори д.екон.н. В.М.Ворона, д.соціол.н. М.О.Шульга. – Київ : Інститут соціології НАН України, 2016. – 550 с.

Журнали:

Соціологія: теорія, методи, маркетинг
<http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/5932>
«Український соціум» <http://www.ukr-socium.org.ua/>
«Універсум» <http://universum.lviv.ua/>
«Інтермарум: історія, політика, культура» <http://intermarum.zu.edu.ua/>
Український соціологічний журнал» <http://www.sau.kiev.ua/magazine.html>
Молодіжний журнал «Койот» : www.youth-worker.org.ua.

Корисні сайти:

Офіційний портал Верховної Ради України <http://rada.gov.ua/>
Офіційний портал Уряду України <https://www.kmu.gov.ua/ua>

Інститут соціології НАНУ <http://www.i-soc.com.ua/institute/>
Фонд демократичних ініціатив імені Ілька Кучеріва <http://dif.org.ua/>
Київський міжнародний інститут соціології <http://www.kiis.com.ua/>
Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України <http://www.ipiend.gov.ua/index.php>
Центр економічних та політичних досліджень імені О. Разумкова <http://razumkov.org.ua/>
UNDP Україна <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home.html>
Асоціація молодіжних центрів в Україні: www.youth-worker.org.ua.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Гуманітарні та соціальні науки про поняття людського розвитку.
2. Українська соціологія про економічні аспекти людського розвитку в Україні.
3. Українська соціологія про демографічний вимір людського розвитку у світі та в Україні.
4. Соціологія про зміну людської свідомості як головний чинник людського розвитку.
5. Стан масової свідомості в Україні та його соціологічні характеристики під час соціальної трансформації.
6. Поняття соціальної згуртованості як міждисциплінарне та нове у суспільствознавстві.
7. Стан фактору соціальної згуртованості в сучасній Україні.
8. Проблема етнічної ідентичності як фактор людського розвитку в Україні.
9. Проблема громадянської ідентичності як фактор людського розвитку в Україні.
10. Мовна єдність громадянського суспільства як запорука людського розвитку у країні.

11. Проблема ідентифікації людини під час соціальної кризи та соціальних перетворень.
12. Проблема формування громадянського суспільства запоруки розвитку соціального потенціалу народу України.
13. Міжнародні теоретичні здобутки щодо людського розвитку.
14. Програми ООН та ЮНЕСКО щодо людського розвитку у країнах світу.
15. Програми ООН, ЮНІСЕФ та ЮНЕСКО щодо людського розвитку в Україні.
16. Проблема соціальної структури як передумови вирішення проблеми людського розвитку в Україні.
17. Соціальна взаємодія та взаємовідносини влади та громадянського суспільства у контексті проблеми людського розвитку в Україні.
18. Проблема відновлення історичної пам'яті народів України як чинник підняття потенціалу людського розвитку.
19. Соціологія про ризики затримання людського розвитку у період великих соціальних перетворень.
20. Проблема збереження рівноваги між традицією та новацією під час соціального руху як позитивного людського розвитку.
21. Консервативні тенденції у громадській думці в Україні як специфіка українського суспільства та перешкода людського розвитку.
22. Роль молоді у підвищенні потенціалу людського розвитку в Україні.
23. Роль міських та територіальних громад у підвищенні потенціалу людського розвитку в Україні.
24. Роль сучасних електронних ініціатив (електронне самоврядування та інші) у підвищенні потенціалу людського розвитку в Україні.